

KAPITTEL 8

En diskusjon om universitetets tredje rolle

James Karlsen

Universitetet i Agder

Abstract: In the last decades, the discourse about universities and their engagement with actors in their host regions has increased. Concepts such as the third mission and the entrepreneurial university aim to describe the engagement between the university and regional actors as a change in the role of the university. In theory, this is described as a transformation of the university. In practice, this is organised as an add-on of a range of different knowledge-transfer and market-oriented activities, which do not interfere with the core activities of teaching and research. These normative concepts have a significant influence on how universities are developing their regional engagement. In a case study from a university in Norway, University of Agder, the study shows a university that gradually is transforming from an ivory tower model towards more regional engagement. However, the transformation is taking time. At present, the university has a dual strategy for its regional engagement. One part is organised as an add-on activity, while the other is organised within the academic core of teaching. In the latter, students are co-creating knowledge together with regional actors. The study demonstrates that it is possible to organise regional engagement as co-creation of knowledge also within the academic core.

Keywords: university, regional engagement, the third mission, co-creation, mode 1, mode 2

Innledning

Interessen for universitetet som kunnskapsinstitusjon har økt sterkt blant politikktutformere de siste tiårene. I Norge har dette resultert i at

Sitering av dette kapitlet: Karlsen, J. (2019). En diskusjon om universitetets tredje rolle. I J. P. Knudsen & T. Lauvdal (Red.), *Geografi, kunnskap, vitenskap. Den regionale UH-sektorens framvekst og betydning* (s. 195–217). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.73.ch8>.

Lisens: CC BY 4.0

flere tidligere høyskoler har blitt universitet, som Universitetet i Agder (UiA) i 2007 og Universitetet i Stavanger (UiS) i 2005. En fellesnevner for disse to institusjonene var at overgangen til universitet var et resultat av godt faglig arbeid og et langvarig samarbeid med politikere, næringsliv andre aktører i disse regionene. Denne interessen slutter imidlertid ikke ved oppnådd universitetsstatus, snarere tvert imot. Det stilles krav om økt regional engasjement fra de samme aktørene som bidro til universitetsstatusen (Karlsen, 2007). Den økte interessen for universitetet er ikke noe unikt for verken Agder eller Norge. Det er del av en generell trend. På den internasjonale arenaen er det spesielt OECD og EU som har identifisert universitetet som en sentral aktør for utvikling av innovasjon og økonomisk utvikling og har argumentert sterk for økt engasjement og samarbeid med næringslivet (OECD, 1999, 2007).

Som et resultat av den sterke interessen for universitetets rolle i kunnskapsøkonomien og kunnskapssamfunnet er det lansert flere begreper, som den tredje oppgaven (third mission), entreprenøruniversitetet (entrepreneurial university) og det engasjerte universitetet (the engaged university). Disse begrepene omhandler universitetets engasjement med sine omgivelser med formål om å bidra til enten innovasjon, økonomisk utvikling eller samfunnsutvikling i bred forstand. Det er imidlertid grunn til å ha et kritisk blikk på begrepene i diskursen. De ovennevnte begrepene drøfter for eksempel ikke konteksten som universitetet er en del av. Dermed baseres diskusjonen på en implisitt forutsetning om at alle kontekster er like, altså at alle regioner som universitetet er lokalisert i, er like. En annen implisitt forutsetning er at alle universiteter er like (homogene). Disse forutsetningene er selvsagt ikke holdbare i møtet med virkeligheten verken i Norge eller i andre kontekster. Både regioner og universiteter er forskjellige. Dette gjør at det ikke er så enkelt å sammenligne universiteter og regioner som en kan få inntrykk av.

I diskursen skilles det heller ikke alltid like klart mellom begrepenes meningsinnhold. Det er for eksempel høyst uklart hva som menes med engasjement (Krčmářová, 2012). Engasjement kan forstås som all

aktivitet som et universitet har med eksterne aktører, eller som aktivitet med eksterne aktører i en region. Engasjement kan også presiseres ved bruk av begrepet universitetets tredje rolle. Den tredje rollen er et smalere og ved første øyekast mer presist begrep enn det generelle begrepet engasjement. Også dette begrepet er imidlertid komplekst, noe den kommende drøftingen vil vise. Formålet med denne drøftingen er for det første å sette søkelys på begrepet universitetets tredje rolle siden det er et mye brukt begrep i den internasjonale diskursen. Det er et begrep som har påvirket politikkkutformere i mange land, og også påvirket strategier i enkelte universiteter. Det andre formålet med dette kapitlet er å se konkret hvordan strategier har endret seg over tid i et universitet, og analysere denne utviklingen. Det universitetet som er valgt som eksempel (case), er Universitetet i Agder. Dette universitetet er et av de nye universitetene i Norge, i motsetning til de «gamle» universitetene, som for eksempel Universitetet i Oslo. Det er også, som nevnt ovenfor, et universitet som ble etablert på grunn av nært samarbeid med regionale aktører i sin tid. Det kan derfor være interessant å se hvordan forholdet til regionen gjenspeiler seg i strategien til UiA.

Universitetets rolle i forholdet til sine omgivelser

Det finnes en rekke begreper som alle har som formål å belyse universitetets rolle i forholdet til sine omgivelser, enten omgivelsene er næringslivet, regionen eller samfunnet. Mangfoldet av begreper kan tolkes på flere måter. En tolkning er at diskursen er fragmentert fordi den mangler en enhetlig definisjon og forståelse av universitetets relasjon til omgivelsene. En annen tolkning er at nettopp mangfoldet av begreper viser at det er et interessant felt å studere, og at det er et forskningsfelt i utvikling. Det er den sistnevnte tolkningen som er min posisjon i dette kapitlet. Jeg har valgt å ta med begrepene som er mest relevante for formålet med dette kapitlet, se tabell 1.

Begrep	Kilde
<i>Third mission</i> (Den tredje rollen)	Molas-Gallart, Salter, Patel, Scott & Duran (2002); Molas-Gallart & Castro-Martínez (2007)
<i>The entrepreneurial university</i> (Entreprenøruniversitetet)	Etzkowitz (1983); Clark (1998); (Clark, 2004)
<i>Regional innovation systems university model</i> (Universitetets rolle i det regionale innovasjonssystemet)	Cooke (1992); Asheim, Smith & Oughton (2011)
<i>The engaged university</i> (Det engasjerte universitetet)	Boyer (1990); Uyarra (2010)
<i>The civic university</i> (Det sivile universitetet)	Goddard, Hazelkorn, Kempton & Vallance (2016)

Tabell 1. Begreper som omhandler relasjonen mellom universitetet og omgivelsene.

Den tredje rollen

Begrepet den tredje rollen, eller den tredje oppgaven, er som nevnt et mye brukt begrep i den internasjonale diskursen. Begrepet *tredje* viser at universitetet også har to andre roller, nemlig forskning og undervisning. Disse to rollene er også kjent som universitetets kjerneoppgaver. Begrepet den tredje rollen er et resultat av erkjennelsen av forskningens betydning for innovasjon i næringslivet og økonomisk utvikling i samfunnet. For at kunnskapen skal komme ut i samfunnet, må det derfor etableres en kontakt mellom forskning og samfunnet. En av de mer brukte definisjonene av dette begrepet er lansert av Molas-Gallart et al. (2002) i forbindelse med en rapport til en gruppe av eliteuniversiteter i Storbritannia. Et av formålene med rapporten var å etablere en akseptert definisjon med tilhørende indikatorer for presist å kunne måle omfanget av den tredje rollen og for å kunne sammenligne universiteter. Den tredje rollen ble definert slik:

all activities concerned with the generation, use, application and exploitation of knowledge and other university capabilities outside academic environments.
(Molas-Gallart & Castro-Martínez, 2007, s. 321)

Selv om begrepet er mye brukt i diskursen om universitetets engasjement med sine omgivelser, er det ennå ikke etablert en felles standard mellom universiteter i ulike land for presist å kunne si noe om omfanget av den

tredje rollen (Molas-Gallart & Castro-Martínez, 2007). Hvor stor den tredje rollen er i ulike universiteter, er med andre ord vanskelig å si noe sikkert om. Hva som legges i begrepet, og hvordan det måles, varierer fra land til land (Tripl, Sinozic & Smith, 2015).

Begrepet den tredje rollen kan gi inntrykk av at denne rollen er like viktig som forskning og undervisning. I Norge er det gjennom strategiplaner en tendens til å likestille den tredje rollen med forskning og undervisning (Gulbrandsen & Nerdrum, 2009). Det er viktig for universiteter å vise at de har en strategi for forholdet til sine omgivelser (Lawton-Smith & Waters, 2015). Imidlertid er den tredje rollen lite kjent blant akademisk ansatte på universitetene i Storbritannia (Watson, Hall & Tazzyman, 2016, s. 160). Selv om den politiske retorikken i Storbritannia har fokusert på den økonomiske betydningen av universitetet, så er praksis nyansert når det gjelder arbeidsdelingen mellom universitetene når det gjelder kommersialisering av forskning og regionalt engasjement (Tripl et al., 2015).

En nyansering av den tredje rollen

Tripl et al. (2015) differensierer mellom en smal og en bred versjon av den tredje rollen. Den *smale* rollen knytter de til begrepene entreprenør-universitetet (Clark, 1998; Etzkowitz, 1983) og til universitetets rolle i den regionale innovasjonssystem (RIS)-modellen. Felles for disse to begrepene er deres fokus på økonomi og teknologi (Tripl et al., 2015). Mye av litteraturen om universitetets entreprenøraktiviteter har hatt en slagside mot harde aktiviteter, slik som spin-off, patentering og lisensiering, og mindre mot såkalte myke initiativer og deres potensial for økonomisk utvikling (Lucas, Cooper, Ward & Cave, 2009). Dette har ført til en forståelse av at entreprenøraktiviteter er lik kommersialisering av forskning (Philpott, Dooley, O'Reily & Lupton, 2011). Dette er en svakhet som RIS-modellen ikke har. Den inkluderer også myke initiativ som samarbeid, nettverksaktiviteter og læring mellom aktørene i forsknings- og utviklingssystemet (universitet og forskningsinstitusjoner) og aktørene i produksjonssystemet (bedriftene) (Tripl et al., 2015). Ut fra denne drøftingen kan den smale tredjerollen deles inn i en hard og en myk rolle. Den

harde rollen er knyttet til aktiviteter som leder til kommersialisering av teknologi og spin-off fra universitetet, mens den myke rollen er knyttet til utvikling av kunnskap og ferdigheter i det regionale innovasjonssystemet med formål å forbedre innovasjonsevnen hos aktørene i systemet og forbedre selve systemet.

RIS-modellen setter søkelys på at universitetet er lokalisert i et sted og en region, mens de andre modellene implisitt forutsetter at alle regioner er like, som tidligere nevnt. De andre modellene forutsetter med andre ord at den regionale dimensjonen ikke spiller noen rolle. Det er selvsagt ikke riktig. Ved å bringe inn den regionale dimensjonen blir diskusjonen om universitetet nyansert på flere måter. Universitetet er lokalisert til et sted og i en region, og bare ved å være lokalisert i en region har universitetet effekter på sine omgivelser, se for eksempel kapitlet til Arbo i denne boka. Det kan kalles den passive effekten av å ha en institusjon som et universitet lokalisert i en region (Karlsen, 2007). Når det gjelder universitetets rolle, er det imidlertid ikke denne en vanligvis snakker om, men om den aktive, engasjerte rollen der kunnskap anvendes med formål om innovasjon, økonomisk utvikling og regional utvikling.

Den brede, regionale rollen omfatter universitetets relasjoner og aktiviteter med øvrige sektorer av samfunnet som ikke omfattes av den snevre tilnærmingen, som kultur og sosiale forhold i det sivile samfunn. Kategoriseringen hos Trippel et al. (2015) innbefatter begreper som Mode 2 universitetet (Nowotny, Scott & Gibbons, 2001) og det engasjerte universitetet (Boyer, 1990; Uyarra, 2010). Videre kan også *The Civic University* av Goddard et al. (2016) regnes inn i denne kategorien.

Goddard et al. (2016) har kritisert den smale rollen fordi den kan forstås som om den primært er en rolle for å sikre ekstern finansiering til universitetet, altså en tredje inntektskilde (*third stream*). I denne rollen opptrer universitetet som en akademisk kapitalist, noe som blant annet kan gå utover den frie og uavhengige kunnskapsproduksjonsrollen og det å levere kritikk av samfunnsutvikling og rådende oppfatninger i samfunnet (Slaughter & Rhoades, 2004). Konsekvensen av denne prioriteringen er at aktiviteter som ikke bringer inn midler til universitetet, nedprioriteres og skyves ut i periferien av hva universitetet bør engasjere seg i.

Begrepet den brede regionale rollen tar høyde for at universitetet også bør engasjere seg i andre utfordringer i en region, som miljø og sosiale og kulturelle utfordringer, selv om disse ikke nødvendigvis finansieres av eksterne aktører (Goddard et al., 2016).

De brede universitetsmodellene til Boyer (1990) og Goddard et al. (2016) kan kritiseres for at de mangler empirisk belegg. De er teoretiske konstruksjoner som ikke er testet tilstrekkelig ut i praksis. Modellene har også begrepsmessige svakheter. De klargjør for eksempel ikke hvordan universitetet kan integrere og koordinere de tre rollene på en effektiv måte (Trippel et al., 2015). Felles for både den smale og den brede tredje rollen er at i mange land, som i Norge, er det nasjonale rammebetingelser og virkemidler som gir de sterkeste føringene for universitetet. De regionale føringene i form av økonomiske virkemidler er langt svakere enn de nasjonale virkemidlene, selv om retorikken fra regionale aktører om regionalt engasjement overfor universitetet kan være sterk.

En ytterligere presisering: Samarbeid eller samskaping

Tabell 2 illustrerer tre forskjellige relasjoner mellom universitetet og regionen og tre forskjellige måter å skape kunnskap på. De tre måtene er Mode 0 (Regeer & Bunders, 2009), Mode 1 og Mode 2 (Gibbons et al., 1994). I Mode 0 er regionen og universitetet adskilt fra hverandre. Universitetet har en autonom rolle, og den monodisiplinære kunnskapen dominerer. I denne rollen forsker universitetet *på* regionen. I Mode 1 er relasjonen mellom universitetet og regionen preget av samarbeid. Vitenskapelig kunnskap brukes til å løse samfunnsmessige utfordringer og sikre økonomisk vekst, og både mono-, multi-, og disiplinær kunnskap anvendes. I Mode 1 tas det for gitt at kunnskap skapt i universitetet enkelt kan overføres til regionen og anvendes der. I denne rollen er universitetet et instrument *for* regionen når det gjelder å løse samfunnsmessige utfordringer. Karakteristisk for denne er at universitetet *forsker for regionen*. Denne formen for regionalt engasjement er basert på ideen om at kunnskap enkelt kan overføres fra universitetet til næringslivet eller til offentlig sektor.

I Mode 2 er samskaping den dominerende metoden når ulike typer kunnskap, inkludert erfaringsbasert kunnskap, bringes sammen for å løse felles utfordringer. I denne rollen forsker universitetet *med* regionen. Det er verdt å merke seg at i Mode 1 er det samarbeid som betones i relasjonen mellom universitetet og regionen, mens det i Mode 2 er samskaping. Dette er et begrep som ytterligere bidrar til å nyansere begrepet den tredje rollen. Samskaping kan forstås på forskjellige måter og har fellestrekk med begrepet samarbeid. I Bokmålsordboka (2018b) defineres *samskaping* som *det at flere skaper noe sammen*, mens samarbeid defineres som *det å arbeide i fellesskap* (Bokmålsordboka, 2018a). Selv om begrepene er nærliggende, er de forskjellige. Å arbeide i fellesskap er ikke det samme som i fellesskap å skape noe sammen.

På engelsk er samskaping *co-creation*:

a way of working together where people from different backgrounds are invited to jointly produce a product or service that will benefit them all. (Macmillan Dictionary, 2018)

Tabell 2. Tre former for vitenskapelig kunnskapsutvikling.

	Relasjonen mellom universitetet og regionen	Kunnskapens rolle i regional utvikling	Type kunnskap
Mode 0	Separat Universitetet og regionen er adskilt fra hverandre.	Autonom Mer vitenskapelig kunnskap leder til fremskritt.	Monodisiplinær
Mode 1	Samarbeid Samarbeid mellom universitetet og regionen, men basert på ideen om lineær overføring av kunnskap der kunnskapen først skapes i universitetet for deretter å overføres til regionen	Instrumentell Utvikling av politikk relevant kunnskap fører til løsning av samfunnsmessige utfordringer og stimulerer til økonomisk utvikling	Mono, multi- og interdisiplinær kunnskap
Mode 2	Samskaping Regionen og universitetet jobber aktivt med å finne måter å strukturere og lede komplekse endringsprosesser i samfunnet	Transdisiplinært Vitenskapelig kunnskap (mono-, multi- og interdisiplinær) er en del av samskappingsprosessen, OG denne prosessen er en del av kunnskapsutviklingen innenfor vitenskapen	Mono-, multi- og interdisiplinær kunnskap og erfaringsbasert kunnskap

Modifisert etter Regeer og Bunders (2009, s. 12).

Denne definisjonen viser for det første at samskaping er en måte eller en metode å jobbe sammen på. For det andre viser den at de som jobber sammen, er forskjellige, som forskjeller i formell kunnskap, det vil si forskjellig utdanning. Det kan også være ulike typer erfaringsbasert kunnskap. Definisjonen viser for det tredje at det som skapes, skal være til fordel for alle. Et siste poeng er at det skal være et produkt eller en tjeneste som skapes sammen. Dette siste er en snever forståelse av samskaping, altså samskaping som en prosess for å skape kommersielle produkter og tjenester. Samskaping som metode kan jo også brukes til å skape noe sammen som ikke nødvendigvis har en forretningsmessig nytte, men som kan ha nytte for samfunnet på lang sikt.

Den tredje rollen i en regional kontekst

Med utgangspunkt i den foregående drøftingen kan den regionale rollen forstås på flere måter. I tabell 3 er dette illustrert. I den første dimensjonen i tabellen er den tredje rollen forstått som en smal eller bred regional rolle. Den andre dimensjonen gjelder samarbeid versus samskaping. Dette gir fire typologier. De to første typologiene er basert på ideen om at kunnskap enkelt kan overføres fra universitetet til næringslivet (den første formen) eller til aktører som ikke er i produksjonssystemet, det vil si offentlig sektor eller det sivile samfunnet i regionen (den andre typologien). I den første typologien kan for eksempel den lineære innovasjonsmodellen (Jensen, Johnson, Lorenz & Lundvall, 2007) plasseres der det er fokus på teknologi, økonomi og innovasjon. Den kan også forstås som en bred regional rolle som fokuserer på mer enn økonomi og innovasjon, det vil si på områder som kultur og levekår. Kunnskap skapes både i den smale og den brede regionale rollen. De to siste typologiene er basert på samskaping og kontekstualisering av kunnskap mellom aktører i universitetet og aktører i regionen. I den tredje formen er det samskaping av kunnskap med aktører i næringslivet, og den fjerde formen berører samskaping med aktører utenfor produksjonssystemet. Begge de siste typologiene omhandler komplekse utfordringer der det ikke er et klart svar på hvordan de kan løses. Løsningen må derfor samskapes mellom aktørene. Denne typologien vil bli brukt videre i analysen av casen, som presenteres i neste avsnitt.

Kort oppsummert og presisert: Det er ikke universitetets engasjement gjennom alle tre rollene som er fokus i denne drøftingen, men universitetets forskningsmessige kunnskap anvendt i en regional kontekst. Denne presiseringen av den tredje oppgaven i en regional kontekst er videre nyansert til fire typologier. For det første om engasjementet er smalt eller bredt, og for det andre om kunnskapsprosessen i hovedsak er basert på samarbeid eller samskaping. Denne presiseringen gjør at kanskje den mest sentrale rollen for universitetet, nemlig utdanning, *ikke* er gjenstand for analyse i dette kapitlet. Utdanning av sykepleiere, lærere, ingeniører og økonomer er en svært viktig del av universitetets samfunnsoppdrag. Dette er en type engasjement som strekker seg langt tilbake i tid. Både sykepleier- og lærerutdanningene er avhengig av et godt samarbeid med regionale institusjoner som sykehus og skoler for at studentene skal få relevant praksis og prøvd ut sine kunnskaper før de slippes endelig ut på arbeidsmarkedet. Også ingeniørutdanningene kommer etter med ingeniørpraksis, likeledes utplassering av økonomer i næringslivet og offentlig sektor. Heller ikke er forskning, som ikke er relevant i en regional kontekst, gjort til gjenstand for analyse.

Engasjement Kunnskapsprosesser i hovedsak preget av	Smal	Bred
Samarbeid	I: Samarbeid om en overføring av kunnskap fra universitetet til næringslivet eller offentlig sektor	II: Samarbeid om overføring av kunnskap til sivile samfunn i regionen
Samskaping	III: Samskaping av kunnskap med aktører i næringslivet eller offentlig sektor for å løse komplekse utfordringer	IV: Samskaping av kunnskap med aktører i regionen for å løse komplekse regionale utfordringer

Tabell 3. Fire typer av den tredje rollen i en regional kontekst.

Introduksjon til casen

Om Universitetet i Agder

Universitetet i Ager representerer et av de nye universitetene i Norge, som ble heiet frem av regionale aktører. Siden Universitetet i Agder ble akkreditert som universitetet i 2007, har det kommet flere nye universiteter i

Norge, som Universitet nord (2016) Universitetet i Sørøst-Norge (2016) og OsloMet – storbyuniversitetet (2018). Dette har bidratt til at den regionale dimensjonen og regionalt engasjement er blitt viktig i flere regioner i de senere årene.

Historien om Universitetet i Agder kan føres tilbake til 1828, ved etableringen av Kristiansand Museum og etableringen av lærerutdanningen gjennom Holt Seminar i 1839 (Breen & Jahr, 2017). Per 2019 er det ca. 1300 ansatte og ca. 13 000 studenter fordelt på campusene i Kristiansand og Grimstad. Det gis tilbud innenfor 15 ph.d.-spesialiseringer, 33 masterprogrammer og 44 bachelorprogrammer, samt en rekke etter- og videreutdanningskurs. UiA har valgt rektor som også leder universitetsstyret, som består av representanter fra ansatte, studenter og eksterne medlemmer som oppnevnes av Kunnskapsdepartementet. Universitetsdirektøren er den øverste administrative lederen med ansvar for å iverksette vedtak fattet av universitetsstyret.

I Agderregionen, som utgjøres av Aust-Agder og Vest-Agder fylke, bor det i 2019 vel 305 000 innbyggere, som er 5,8 % av Norges befolkning. I Kristiansand bor det vel 92 000 og i Grimstad vel 23 000 innbyggere, det vil si at over en tredel av befolkningen i Agder bor i disse to kommunene.

Metode

Casestudie som metode (Yin, 2013) er valgt fordi det i dette tilfellet er vanskelig å avgrense den tredje rollen regionalt på en entydig måte. Det gjelder ikke bare det kontekstuelle skillet, det vil si skillet mellom det som studeres og konteksten (Yin, 2013), men også fordi den regionale rollen må ses i en tidsdimensjon. Metodisk gir dette en utfordring når det gjelder validitet og reliabilitet. Jeg har valgt å løse dette ved å presentere sekundær data i form av formelle skriftlige kilder, som strategiplaner. Ulempen er at en ikke får dokumentert de uformelle prosessene som ligger til grunn for disse kildene, og heller ikke hvordan strategiplanene er implementert. Heller ikke får en fram data om faktiske samarbeids- og samskapingsrelasjoner mellom ansatte ved UiA og regionen. De nyere data fra 2017 og 2018 er basert på intervjuer, observasjon og aktiv deltakelse som metode i noen av de prosessene som har vært initiert i regi av UiA når det det

gjelder implementering av et strategiområde i den siste strategiplanen for perioden 2016–2020. Denne blandede metodiske strategien har bidratt til å strukturere presentasjon og drøftingen av casen. I første del av casen er fokuset på strategidokumenter fra 1995 til 2016 og det som skrives om forholdet til Agder som region. I andre del av casen er fokuset på hvordan et strategiområde om den regionale rollen er implementert i perioden 2017–2019. I beskrivelsen er det lagt vekt på å vise endring ved bruk av overskrifter som knytter an til typologien som er utviklet i tabell 3. I beskrivelsen er det fokus på det regionale i de nevnte dokumentene. Det må understrekes at disse dokumentene tar opp en rekke temaer som ikke er nevnt i beskrivelsen, som internasjonalisering, forsknings- og undervisningskvalitet og organisasjonen og organisasjonskulturen. Heller ikke berøres utdanning, jamfør diskusjonen i forrige avsnitt.

Utvikling av regionalt engasjement ved UiA

Fra en autonom til en lineær forståelse av universitetets rolle i regionen

I Strategiplanen *Mot år 2000 – Strategisk plan for Høgskolen i Agder*, er ikke forholdet til Agder som region drøftet i særlig grad. Et av hovedmålene i planen er å *formidle ny kunnskap til regionen (Høgskolen i Agder, 1994)*. Det understrekes i planen at Høgskolen i Agder er en viktig ressurs for regionen. Videre står det i planen:

Kombinasjonen av lokalt forankret og internasjonalt anerkjent forskning er et annet viktig kjennetegn. Høgskolen kan bidra til utviklingen regionalt gjennom å hente problemstillinger og empiriske data fra landsdelen. (Høgskolen i Agder, 1994, s. 7)

I denne planen ses regionen på som en kilde til problemstillinger og data som forskerne kan bruke, altså å forske på regionen. Universitetets rolle er å formidle ny kunnskap til regionen. Dette viser at det er både den autonome og den lineære forståelsen av universitetets rolle som dominerer i dette dokumentet, ref. tabell 2. I visjonen i denne planen tilkjennegis en ambisjonen om å utvikle Høgskolen i Agder til et universitet som

kombinerer tradisjonelle universitetsfag og ulike profesjonsutdanninger (Høgskolen i Agder, 1994, s. 6). Som nevnt i innledningen ble overgangen til universitet støttet sterkt av regionale aktører. I forbindelse med denne overgangen var det rundt 2005 en rekke artikler i regionavisen Fædrelandsvennen om det kommende universitetets regionale engasjementet. Daværende redaktør av Fædrelandsvennen, daværende NHO-direktør og styreformannen for Sørlandets Kompetansefond argumenterte for at det nye universitetet måtte ta en aktiv regional rolle for å bidra til å forbedre konkurransevilkårene og være et nyttig universitet for industrien (Karlsen, 2007). Diskusjonen den gangen gikk langt i å spesifisere hvilken type industri UiA burde engasjere seg med, som prosessindustrien, energisektoren, den maritime industrien, IKT og leverandører til oljeindustrien (Karlsen, 2007). Denne diskusjonen fulgte i stor grad i sporene til det som tidligere har blitt kalt den smale regionale rollen. Diskusjonen er imidlertid lite nyansert når det gjelder både resultater av engasjementet og organisering. Implisitt i argumentene fra aktørene i næringslivet er den en forståelse av at kunnskap skapes i Mode 1 og så overføres til industrien, som så kan ta den i bruk. Det er altså den lineære forståelsen av kunnskap som dominerer, selv om dette begrepet ikke brukes i avisdiskursen.

Fra en smal lineær forståelse av universitetets regionale rolle til en bredere forståelse

Kimmen til en bredere forståelse av universitetets regionale engasjement er imidlertid allerede uttrykt i et notat fra 2004 der ulike universitetsmodeller og begreper drøftes. I notatet står det følgende:

Det hevdes altså at det er et trekk ved vår tid at vitenskapen og kanskje særlig de nyere universitetene utvikler seg stadig nærmere samfunnet omkring... Dermed kommer universitetet ned fra sitt elfenbenstårn, samfunnet trekker inn i universitetet og universitetet trekker inn i samfunnet. Universitetet blir en samspiller med sin region, men mer enn det, også en integrert del av sin region. (Høgskolen i Agder, 2004, s. 23)

I strategiplanen *Mot 2010* følges dette opp med å understreke at UiA ønsker å bli et forbilde for hvordan en utdannings- og forskningsinstitusjon

kan bli en aktiv medspiller i egen region (Universitetet i Agder, 2005, s. 2). Begreper fra innovasjonslitteraturen, som innovasjon og entreprenørskap, har fått innpass i denne planen på overskriftsnivå. Disse begrepene koples både til utdanning og forskning, og det slås fast at i forpliktende samarbeid med regionen skal det videreutvikles næringsrelevante satsningsfelt (Universitetet i Agder, 2005, s. 6), men planen sier ikke noe om hvilke næringsfelt. Planen favner imidlertid bredere enn næringsperspektivet. Også velferd, demokrati, samfunn, kunst og kulturelle ytringer nevnes i en regional kontekst. Kunst og kulturelle ytringer koples både til næringsutvikling og til en bredere og dypere forståelse av kunst og kulturens plass i samfunnet.

I denne planen brukes begrepet *medskapende*. Det skrives at UiA må ha en aktiv holdning og innta en medskapende rolle i utviklingen av Agder både gjennom deltakelse i fora og møteplasser der nærings- og samfunnsnivå i regionen møtes, og i etablering av nye møteplasser (Universitetet i Agder, 2005, s. 7–8). Signalet fra planen er at tiden som passiv observatør til den regionale utviklingen er over. Det aktive regionale engasjementet tydeliggjøres. Strategien for UiA som en aktiv samfunnsaktør i samarbeid med samfunn og arbeidsliv følges også opp i den påfølgende strategiplanen (Universitetet i Agder, 2012). Innovasjonsaspektet brukes ikke lenger bare på overskriftsnivå, men diskuteres og knyttes til kommersialisering:

UiA skal bidra til innovasjon i privat og offentlig sektor, og kunnskap fra forsknings- og utviklingsarbeid ved universitetet skal komme til anvendelse for samfunnet ved kommersialisering og annen måte. UiA skal bidra aktivt til nettverk og innovasjonssystemer som er relevante for arbeidslivet i offentlig og privat virksomhet. UiA skal bidra til utvikling av gode samarbeidsmodeller med organisasjoner og arbeidsliv. UiA skal være en samarbeidspartner i realiseringen av Regionplan Agder 2020. (Universitetet i Agder, 2012, s. 5)

Selv om notatet problematiserer at universitetet er en del av Agderregionen, tas det ikke stilling til i dette dokumentet hvordan dette samspillet skal organiseres, og med hvilke ressurser. Det er fremdeles den lineære forståelsen som gjennomsyrrer planen, så selv om begrepet medskapende er introdusert, er ikke begrepet problematisert. Kimen til

samskapingsbegrepet, som blir introdusert i neste strategiplan, bygger på dette begrepet

Samskaping av kunnskap

I strategiplanen 2016–2020 er visjonen *Samskaping av kunnskap* (Universitetet i Agder, 2016). I denne planen er *Samfunnsengasjement og nyskaping* ett av tre hovedområder. Om dette hovedområdet står det at:

UiA vil øke sitt engasjement for utviklingen av det regionale kultur- og næringsliv, offentlig virksomhet og samfunnslivet for øvrig. Ansatte og studenter vil være aktive i ulike fora for å sikre at universitetet er tett på de store samfunnsutfordringene, som bærekraft, økonomisk utvikling, mangfold, likestilling, migrasjon og sosial rettferdighet. (Universitetet i Agder, 2016, s. 6)

Det regionale engasjementet er viet plass i planen. Både den smale og den brede regionale rollen er tydelig å spore i strategien, selv om disse begrepene ikke brukes i dokumentet. Temaer som bærekraft, likestilling, mangfold, migrasjon og sosial rettferdighet hører til den brede rollen. Ambisjonene ligger opp til begrepet *The civic university* hos Goddard et al. (2016, s. 5), et begrep som vektlegger universitetet som en organisasjon som ikke bare responderer med høyere utdanning, men også engasjerer seg overfor en rekke grupper og organisasjoner på ulike geografiske nivåer. Strategien gir bud om et ansvarlig universitetet, som gjerne vil engasjere seg i komplekse samfunnsutfordringer, uavhengig av nivå. Det er også interessant at det brukes begrepet ansatte, ikke begrepet akademisk eller vitenskapelig ansatte, som ofte brukes i den akademiske litteraturen for å skille mellom de rollene som ansatte kan ha i universitetet. Også det ikke-vitenskapelige personalet, som den administrative ledelsen, kan selvsagt engasjere seg i regionale problemstillinger på vegne av organisasjonen. Utfordringen blir da hvordan regionale aktørers behov for akademisk kunnskap koples internt i universitetet. I den videre drøftingen vil jeg fokusere på strategiområdet *Samfunnsengasjement og nyskaping* fordi dette området tar opp det regionale engasjementet mellom UiA og regionen. Som en av de intervjuede skrev i en e-post til meg om UiAs forhold til regionen:

UiA har, som vi snakket om (og som du selvsagt vet, du har jo vært opptatt av dette selv minst like lenge) vært opptatt av den nære samhandlingen med regionen lenge, men det er kanskje først med samskapingsverkstedet og det nye studieemnet¹ at dette «materialiserer» seg.

Samskapingsverkstedet – Samskaping av kunnskap i en bred regional kontekst

I forbindelse med oppfølging av strategiplanen for 2016–2020 ble det utpekt tre områder. Ett av disse områdene omhandlet samfunnsengasjement og nyskaping, det vil si forholdet til regionen (Universitetet i Agder, 2018b). Samskapingsverkstedet var et prosjekt med en visjon om å etablere en kreativ sosial arena der studenter, lærere, forskere og eksterne partnere møtes på tvers av fag, institutter og fakulteter, for å samarbeide om utfordringer i samfunnet. Fokus for samskapingsverkstedet var altså samskaping og interdisiplinær kunnskap. Et resultat fra dette prosjektet er det interdisiplinære emnet *SV 420 UiA Samskaping OpenLab*, og det andre er UiA CoLab². Det første tiltaket er beskrevet slik i emnebeskrivelsen:

Formålet med emnet er å introdusere studentene til nyskaping og samskaping på tvers av fagfelt, sektorer og organisatoriske grenser i en regional kontekst. Gjennom samarbeid og dialog skal det jobbes med å løse komplekse regionale utfordringer. I dette emnet skal studentene være i sentrum for en samarbeidsbasert læreprosess der aksjonsforskning, problembasert læring (PBL) og design thinking er rammene for emnet. (Universitetet i Agder, 2019a)

UiA CoLab er beskrevet som en

strategisk satsning ved Universitetet i Agder (UiA) og skal bli en arena for samskaping av kunnskap og sosial innovasjon for Agder. Laben ... har som mål å være en kreativ, sosial arena, der eksterne partnere, studenter og ansatte møtes på tvers av fag, fakulteter og institusjoner for å samarbeide om utfordringer i samfunnet. UiA CoLAB ønsker å fasilitere nyskapende aktiviteter basert på designdrevet metode

¹ Det nye studieemnet er SV 420, som blir presentert i neste avsnitt.

² Co står for colabore, som er det latinske ordet for å arbeide i fellesskap mot et felles mål. Lab er en forkortelse for laboratorium.

*for endring og løsning av komplekse samfunnsmessige problemer. (Universitetet i Agder, 2019b)*³

Begge disse to tiltakene legger vekt på det regionale engasjementet gjennom samskaping av kunnskap. De har en bred tilnærming, det vil si det som tidligere er benevnt for den brede regionale rollen. Tilknytningen til UiAs visjon tilkjennegis tydelig. Det er imidlertid også forskjeller mellom disse to tiltakene. SV 420 er integrert i den akademiske kjernen, altså etter Goddard et al. (2016) *Civic University modell*. CoLab derimot er organisert som en egen enhet med ansatte som skal jobbe med aktiviteter i regi av senteret, det vil si som en klassisk tredje-rolle-organisering utenfor den akademiske kjernen.⁴ Det regionale engasjementet har med andre ord fått to organisatoriske løsninger ved UiA.

Det regionale engasjementet ved UiA slutter ikke ved disse tiltakene. I tillegg til disse prosjektene ble også emnet *ORG 503 – Innovasjon i offentlig sektor* knyttet til Samskapingsverkstedet. Dette er et emne som gis ved Institutt for arbeidsliv og innovasjon ved Handelshøyskolen ved UiA. Instituttet er lokalisert til Campus Grimstad, og har som flere andre institutter ved denne campusen en lang tradisjon for samarbeid med regionale aktører. Emnet ble koplet til Samskapingsverkstedet som et resultat av et nedenfra og opp-tiltak fra to professorer fra det nevnte instituttet. Innholdet i faget er utviklet av fagansvarlige ved dette instituttet, og det regionale engasjementet er et resultat av en samskappingsprosess mellom de fagansvarlige, næringsjefen i Grimstad og Grimstad næringsforening. Dette viser at regionalt engasjement også kan utvikles gjennom samskaping mellom fagpersoner i den akademiske kjerne og regionale aktører.

Etablering av sentre for innovasjon

Selv om fokus i dette kapitlet har vært på strategiplaner, så må det likevel nevnes to viktige tiltak som er etablert de siste årene ved UiA. Begge

3 Beskrivelsen av CoLab er fra stillingsannonsen som utløp 1.2.2019, der to stillinger ble annonsert ledig.

4 Formelt er det Samfunnsvitenskapelig fakultet som er ansvarlig for både CoLab og for SV 420. Senter for Entreprenørskap ved Handelshøyskolen ved UiA har imidlertid fått i oppgave å planlegge, iverksette og drifte CoLab.

tiltakene er etablert som egne organisatoriske enheter. Det ene er Mechanics Innovation Lab, og det andre er i4Helse. Begge disse tiltakene kan klassifiseres innenfor den smale, regionale rollen. Det første tiltaket har fokus på innovasjon rettet mot næringslivet, og det andre på innovasjon innenfor helse- og omsorgstjenester. Felles for tiltakene er fokus på teknologi, det vil si det som i drøftingen ble benevnt som den smale, harde tredje rollen.

Konklusjon

Formålet med dette kapitlet har vært å drøfte begrepet universitetets tredje rolle og å etablere et analytisk rammeverk for å kunne analysere den tredje rollen. Den teoretiske drøftingen viser at den tredje rollen er et komplekst begrep som omhandler konstruksjon av kunnskap med aktører utenfor universitetet, der formålet er anvendelse av vitenskapelig kunnskap for innovasjon og økonomisk utvikling. Den tredje rollen kan deles inn i en smal og en bred rolle, og det kan videre skilles mellom samarbeid og samskaping. I tabell 3 er det analytiske rammeverket vist. Dette rammeverket er testet på UiA ved å gå gjennom strategiplaner.

Studien viser at UiA som institusjon langsomt har endret sin forståelse av relasjonen til Agderregionen. Denne forståelsen reflekterer diskursen om universitetets rolle i samfunnet og i en regional kontekst. I begynnelsen av perioden (1995) ble regionen sett på som en kilde til data for forskning og som en arena for kunnskapsformidling. Skillet mellom daværende Høgskolen i Agder og regionen var tydelig. Den gang så høgskolen seg adskilt fra regionen, selv om institusjonen var lokalisert i den. I løpet av perioden fram til siste strategiplan har det regionale engasjementet langsomt blitt tydeligere. Selv om det er blitt tydeligere, er innholdet i planene fremdeles relativt abstrakt og med få referanser til regionen, med unntak av navnet «Agder», som viser til den regionale lokaliseringen. Ser en bort fra navnet, er strategiplanen relativt universell og kunne passet for flere universiteter. UiA har med andre ord noe å gå på når det gjelder kontekstualisering og tydeliggjøring av sitt regionale engasjement, både når det gjelder samarbeid og samskaping med næringslivet, offentlig sektor og det sivile samfunn. Dette kan for eksempel skyldes implisitte

spenninger, som en ikke vil gjøre eksplisitt, for å unngå konflikt. Eksempler på spenninger kan være mellom det regionale og det internasjonale, mellom regionalt engasjement og forskning og mellom regionalt engasjement og relevant undervisning. I komplekse organisasjoner, som universitetet, er det ikke uvanlig med denne typen spenninger (Pinheiro, Benneworth & Jones, 2012).

Det regionale engasjementet ble i siste strategiplan konkretisert gjennom Samskappingsverkstedet, som initierte flere prosjekter knyttet til undervisning mellom UiA og aktører i regionen. UiA har valgt en todelt modell når det gjelder regional samskaping ved å videreføre prosjektet (SV 420) og etablere en ny samskappingsenhet (CoLab) som en tredje rolle ved Campus Kristiansand. Dette kan ses på som et forsøk på å institusjonalisere regionalt engasjement både i den akademiske kjernen og som et tillegg til eksisterende virksomhet. Spørsmålet er om dette kan skape spenning mellom undervisningsdelen og den eksternt organiserte virksomheten, slik Goddard et al. (2016) påpeker. De argumenterer for at en organisering knyttet til den akademiske kjernen kan bidra til å videreutvikle universitetet som senter for læring og kunnskapsproduksjon, mens en dekopling av undervisning fra regionalt engasjement ikke bidrar til det (Goddard et al., 2016). Utfordringen er om de som har regionalt ansvar, kan samskape en felles strategi, eller om det blir to ulike tiltak som lever side om side i organisasjonen, eller om de konkurrerer med hverandre.

Det er for tidlig å trekke noen endelig konklusjon om dette blir institusjonalisert, og om det skjer ved begge campusene eller om det blir etablert en arbeidsdeling mellom de to campusene. SV 420 har klart å engasjere både vitenskapelig personale og studenter fra flere fakulteter. Engasjement av interdisiplinær kunnskap ved universiteter er etterlyst, men det som ofte ikke kommer frem i diskursen, er den økonomiske og organisatoriske siden ved denne involveringen. Tverrfaglige emner er mer krevende både organisatorisk og økonomisk enn de vanlige emnene som tilbys i dag. Per i dag er både vitenskapelig personale og studenter fra begge campusene involvert i SV 420, selv om hovedvekten av begge gruppene er fra Campus Kristiansand. Campus Grimstad, som har en hovedvekt av ingeniør- og sykepleierutdanningen, har tradisjonelt hatt mest kontakt med næringslivet og offentlig sektor i regionen og med

vertskapskommunen Grimstad. Organiseringen av det regionale engasjementet kan ses på som et forsøk på å øke det regionale engasjementet ved Campus Kristiansand.

Casen bidrar også til teoretisk lærdom. For det første viser den at regionalt engasjement kan integreres i undervisning og ikke trenger å organiseres som en tredje oppgave, slik mye av diskursen om universitetets roller drøfter. Denne teorien er utviklet i land med mer liberalistiske økonomiske systemer, som i Storbritannia og USA, men gjort universell gjennom teoretiske bidrag. Tett knyttet til begrepet den tredje rollen er nemlig begrepet tredje inntektsstrøm, som er viktig for universiteter i disse landene, som ikke har den solide finansieringen fra staten som norske universiteter har. Organiseringen av tredjerollen for å sikre en inntektsstrøm til universiteter gir mening i en slik kontekst. I en norsk kontekst med solid statlig finansiering er det ikke like nødvendig, i hvert fall ikke på det nåværende tidspunkt. Når universiteter i en norsk kontekst, som UiA, velger både å integrere regional interaksjon i undervisning og etablere den som en tredje rolle, kan det tolkes som et forsøk på en tilpasning til en fremtidig situasjon der regionale aktører etter hvert må betale for å samskape kunnskap med UiA. Det kan også bety at integreringen av regionalt engasjement i kjernen forsvinner og en får en situasjon der regionalt engasjement er organisert som en tredje oppgave adskilt fra kjerneoppgavene, med de følger det kan få for kunnskapsutvikling.

Det andre teoretiske poenget er knyttet til de fire formene av den regionale rollen som ble utviklet og anvendt i dette kapitlet. De fire formene for regionalt engasjement kombinerer universitetets regionale rolle med to forskjellige måter å skape kunnskap på. Anvendt på strategiplanene til UiA bidro de til å identifisere en institusjonell endring i regionalt engasjement fra 1995 og til i dag. De fire formene er tydelige og kan brukes for å analysere endring i regionalt engasjement over tid. En svakhet ved studien er at fokuset kun var på strategiplanene og det som ble uttrykt i dem. Universitetets praksis kan imidlertid avvike fra det som er uttalt i disse planene. En studie av universitetets praksis over tid er imidlertid en svært omfattende oppgave og har ikke vært innenfor rammen av denne studien. En svakhet med denne gjennomgangen er at den ikke fokuserer

på hva UiA faktisk har engasjert seg i, men bare på hva som er uttrykt i strategiplanen. Det har imidlertid ikke vært tid til å gjøre noe grundigere studium av hva slags relasjoner den enkelte ansatte ved UiA har med regionale aktører.

Styrken til de fire formene for regionalt engasjement er at de setter fokus på hvordan kunnskap skapes i møtet mellom representanter fra universitetet og representanter fra regionen. Denne studien har vist at kunnskap kan samskapes mellom studenter og regionale aktører. Studien har fulgt en formell ovenfra og ned-strategi når det gjelder identifisering av regionalt engasjement. Ulempen med denne strategien er at den ikke fanger opp det som skjer av uformelt regionalt engasjement knyttet til den akademiske kjernen.

Jeg vil avslutte med å si at det er behov for studier som reflekterer hvordan kunnskap skapes mellom studenter, vitenskapelig personale og regionale aktører over tid. En slik studie vil ikke bare få fram institusjonell endring, men også vise hvordan institusjonell læring skjer mellom universitetet og regionale aktører. Det er med andre ord behov for mer forskning om det som skjer på innsiden av universiteter når det gjelder regionalt engasjement, og hvordan kunnskap skapes i disse møtene.

Referanser

- Asheim, B. T., Smith, H. L. & Oughton, C. (2011). Regional innovation systems: Theory, empirics and policy. *Regional Studies*, 45(7), 875–891.
- Bokmålsordboka. (2018a). Samarbeid. Hentet fra https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=samarbeid&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&begge=+&ordbok=begge
- Bokmålsordboka. (2018b). Samskaping. Hentet fra <https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=samskaping>
- Boyer, E. L. (1990). *Scholarship reconsidered: The priorities of the professoriate*. Princeton, NJ: Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.
- Breen, O. & Jahr, E. H. (2017). *Universitetet i Agder 10 år – med tradisjonar tilbake til 1828*. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Clark, B. R. (1998). *Creating entrepreneurial universities: Organizational pathways of transformation*. Oxford: IAU Press and Pergamon.
- Clark, B. R. (2004). *Sustaining change in universities: Continuities in case studies and concepts*. Berkshire: Society for Research into Higher Education & Open University Press.

- Cooke, P. (1992). Regional innovation systems: Competitive regulation in the new Europe. *Geoforum*, 23(3), 365–382.
- Etzkowitz, H. (1983). Entrepreneurial scientists and entrepreneurial universities in American academic science. *Minerva*, 21(2), 198–233.
- Gibbons, M., Limoges, C., Nowotny, H., Schwartzmann, S., Scott, P. & Trow, M. (1994). *The new production of knowledge – the dynamics of science and research in contemporary societies*. London: Sage.
- Goddard, J., Hazelkorn, E., Kempton, L. & Vallance, P. (2016). Introduction: Why the civic university? I J. Goddard, E. Hazelkorn, L. Kempton & P. Vallance (Red.), *The civic university: The policy and leadership challenges* (s. 3–15). Croydon: Edwar Elgar.
- Gulbrandsen, M. & Nerdrum, L. (2009). University-industry relations in Norway - the Norwegian Case. I J. Fagerberg, D. C. Mowery & B. Verspagen (Red.), *Innovation, path dependency and policy* (s. 297–326). Oxford: Oxford University Press.
- Høgskolen i Agder. (1994). *Mot år 2000 – Strategisk plan for Høgskolen i Agder*. Kristiansand: Høgskolen i Agder.
- Høgskolen i Agder. (2004). *Problemnotat Strategiplan Høgskolen i Agder fra 2006*. Kristiansand: Høgskolen i Agder.
- Jensen, M. B., Johnson, B., Lorenz, E. & Lundvall, B. Å. (2007). Forms of knowledge and modes of innovation. *Research Policy*, 36, 680–693.
- Karlsen, J. (2007). *The regional role of the university: A study of knowledge creation in the agora between Agder University College and regional actors in Agder*. Trondheim: Norwegian University of Science and Technology.
- Krčmářová, J. (2012). The third mission of higher education institutions: Conceptual framework and application in the Czech Republic. *European Journal of Higher Education*, 1(4), 315–331.
- Lucas, W., Cooper, S., Ward, T. & Cave, F. (2009). Industry placement, authentic experience and the development of venturing and technology self-efficacy. *Technovation*, 29, 738–752.
- Macmillan Dictionary. (2018). Co-creation. Hentet fra <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/co-creation>
- Molas-Gallart, J. & Castro-Martínez, E. (2007). Ambiguity and conflict in the development of ‘Third Mission’ indicators. *Research Evaluation*, 16(4), 321–330. <https://doi.org/10.3152/095820207X263592>
- Molas-Gallart, J., Salter, A., Patel, P., Scott, A. & Duran, X. (2002). *Measuring third stream activities*. Brighton: SPRU.
- Nowotny, H., Scott, P. & Gibbons, M. (2001). *Re-thinking science: Knowledge and the public in an age of uncertainty*. Cambridge: Polity Press.

- OECD. (1999). *The response of higher education institutions to regional needs*. Paris: OECD
- OECD. (2007). *Higher education and regions: Globally competitive, locally engaged*. Paris: OECD
- Philpott, K., Dooley, L., O'Reily, C. & Lupton, G. (2011). The entrepreneurial university: Examining the underlying academic tensions. *Technovation*, 31(4), 161–170. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2010.12.003>
- Pinheiro, R., Benneworth, P. & Jones, G. A. (Red.). (2012). *Universities and regional development: A critical assessment of tensions and contradictions*. Milton Park and New York: Routledge.
- Reeger, B. J. & Bunders, J. F. G. (2009). *Knowledge co-creation: Interaction between science and society – a transdisciplinary approach to complex societal issues*. Amsterdam: VU University Amsterdam, Athena Institute.
- Slaughter, S. & Rhoades, G. (2004). *Academic capitalism and the new economy: Markets, state, and higher education*. Baltimore/London: Johns Hopkins University Press.
- Tripp, M., Sinozic, T. & Smith, H. L. (2015). The role of universities in regional development: Conceptual models and policy institutions in the UK, Sweden and Austria. *European Planning Studies*, 23(9), 1722–1740. <https://doi.org/10.1080/09654313.2015.1052782>
- Universitetet i Agder. (2005). *Mot 2010-Strategiplan*. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Universitetet i Agder. (2012). *Strategi for Universitetet i Agder: Vedtatt 14.10.2009 og revidert 18.9.2012*. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Universitetet i Agder. (2016). *Strategi 2016–2020*. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Universitetet i Agder. (2018b). *Strategiprojekt samfunnsengasjement og nyskaping*. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Universitetet i Agder. (2019a). Emnebeskrivelse SV 420 - UiA Samskaping OpenLab. Kristiansand: Universitetet i Agder.
- Universitetet i Agder. (2019b). Stillingsannonse. Hentet fra: <https://www.jobbnorge.no/ledige-stillinger/stilling/162507/lab-leder-tjenestedesigner-til-uia-colab>
- Uyarra, E. (2010). Conceptualizing the regional roles of universities: Implications and contradictions. *European Planning Studies*, 18(8), 1227–1246. <https://doi.org/10.1080/09654311003791275>
- Watson, D., Hall, L. & Tazzyman, S. (2016). Trick or treat: Academic buy-in to third stream activities. *Industry and Higher Education*, 30(2), 155–167. <https://doi.org/10.5367/ihe.2016.0301>
- Yin, R. K. (2013). *Case study research: Design and methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.